

DOI: 10.51728/ZRIPF202501016C

Stručni članak

Professional paper

Primljeno 05.07.2025.

Eldar Ćerim, MA

Islamski pedagoški fakultet Univerziteta u Zenici
eldar.cerim@unze.ba

Ajdin Delić

ajdin@pontem.org.ba

PRIKAZ SLUČAJA MJERE NADZORA NAD OSTVARIVANJEM RODITELJSKOG STARANJA KAO PRILOG METODICI RADA SOCIJALNOG PEDAGOGA

Sažetak

Rad sadrži prikaz slučaja provođenja mjere nadzora nad ostvarivanjem roditeljskog staranja koja je jedna od mjera zasnovana u Porodičnom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine, dio Prava i dužnost roditelja i djece, pod-dio Zaštita prava i interesa djece, Član 125. Nadzor nad ostvarivanjem roditeljskog staranja, stav 1 do 6. Mjera nadzora se utvrđuje ukoliko su roditelji zanemarili staranje o zdravlju i odgoju djeteta, ili kada je roditeljima potrebna pomoć u odgoju djeteta. U kontekstu provedbe, nadležni organ starateljstva, u ovom slučaju Centar za socijalni rad, određuje program nadzora, kao i osobu koja će pratiti razvoj djeteta, kontrolisati postupke roditelja, podnositi periodične izvještaje organu starateljstva i poduzimati druge mjere u interesu djeteta. Roditelj se ovom mjerom obavezuje da će redovno posjećivati organ starateljstva, odgojne ili zdravstvene ustanove ukoliko za to postoje opravdani razlozi te da će periodično obavještavati o mjerama koje poduzimaju prema djetetu.

Ključne riječi: Metodika rada socijalnog pedagoga, Mjera nadzora, Centar za socijalni rad

Sociopedagoška perspektiva slučaja i intervencije

Ako spomenemo metodiku kao nauku o načinima i metodama vrlo važno je akcentirati važnost metodike u skoro pa svim relevantnim znanostima. Prema Klaić (1990) Metodika jeste 1. svi načini svrsishodnog provođenja nekog posla; 2. Dio pedagogike koji govori o pravilima, metodama predavanja; prid. metodički; metodičar: 1. stručnjak u metodici; 2. nastavnik koji ima dobar način postupanja s materijom koju predaje. Ovdje se metodika opisuje u općem značenju, kao integrirani skup svih planskih i učinkovitih metoda za realizaciju zadataka. U kontekstu socijalne pedagogije, to se odnosi na svaki planski pristup, metode koje koristi stručnjaci tj. socijalni pedagog prilikom rada sa korisnicima u riziku, bilo da je riječ o preventivnom ili korektivnom, rehabilitacijskom djelovanju. Kada govorimo o modernoj paradigmi sociopedagoškog rada utjelovljenog u specifičnoj metodici, tada je neminovno spomenuti pojam slučaj. Slučaj u klasičnom tumačenju drugih znanosti predstavlja prema Modly i Korajlić (2002) nešto potpuno neočekivano, za šta nema pravog objašnjenja i dovoljnog opravdanja. U sociopedagoškoj metodici rada slučaj predstavlja prema Mülleru (1993) i Königu (2007) momenat kada se odnos između situacije i opće priznatog u socijalnoj pedagogiji može smatrati relevantnim. To suštinski predstavlja da ne govorimo o bilo kojoj životnoj situaciji, već samo o onima koje imaju jasnu vezu sa bazičnim ciljevima i zadacima socijalne pedagogije kao na primjer resocijalizacija, prevencija različitih vrsta nasilja, zaštita prava, odgojni postupci koji zahtijevaju stručnu procjenu i po potrebi intervenciju. Takve situacije ili priče se mogu analizirati u kontekstu, teorijskih, praktičnih i onih etičkih principa socijalne pedagogije. Dakle, slučaj je nešto značajno prodornije, dublje iz ugla shvatanja metodike rada socijalne pedagogije u odnosu na klasična tumačenja istog. U kontekstu metodike rada vrlo važno je spomenuti i termine poput sociopedagoške intervencije koja predstavlja elementarno jezgro rada socijalnog pedagoga i same sociopedagoške praktične ekspresije naučno i empirijski utemeljenih metoda. Sociopedagoška intervencija podrazumijeva djelovanje socijalnog pedagoga na

određeni slučaj uz svojevrsno involviranje u životni tok i životno okruženje pojedinca. Müller (prema Büttner - Yu, 2005) intervenciju bukvalno prevodi s latinskog *intervenere* u pojam intervenisanje. Intervencija počinje kao treća od faze posmatranja slučaja, ali ne kad se okonča anamneza i dijagnoza, jer su one za korisnika već specifična vrsta miješanja i involviranja u životni prostor. Prema Mülleru (1993) intervencija ne predstavlja zapravo isključivo intervenisanje između individua i problema, već medijaciju između različitih definicija tog istog problema. Müller pravi razliku između tri vrste sociopedagoških intervencija, i to zahvat, ponuda i zajedničko djelovanje (Low, 2008: 10). Potrebno je naglasiti i da je Low (2008) dodatno pojasnio navedene oblike intervencija. Zahvat bi se odnosio prije svega i na moć. Tako da se ovaj oblik intervencije mora vrednovati specifičnim kriterijima i ne može desktruktivirati egzistirajuće snage individualnog djelovanja. Kod intervencija sa dužim rasponom trajanja, zahvata treba biti sve manje, a sama ponuda i aspekti zajedničkog djelovanja treba da budu snažniji. Sloboda koju nudi ponuda omogućava svojevrsnu sposobnost donošenja odluka koje imaju karakter prijedloga. Sami zaključci o uspješnosti ponude odlučuje i zaključuje sam korisnik kao predmet procesa. U ovom prikazu slučaja u preambulu govorimo o djeci koja se nalaze u riziku od odvajanja od porodice, tj. institucionalizacije. Zahvat institucionalizacije djece je uslijedio nakon nemogućnosti oca, koji je preuzeo brigu o djeci nakon razvoda braka sa majkom, da se skrbi o djeci. Majka koja je preuzela djecu na skrb je u povodu mjere nadzora nad ostvarivanjem roditeljskog staranja. U nastavku slijedi prikaz slučaja kroz elemente nadzora vođenog od strane socijalnog pedagoga kao voditelja mjere nadzora nad ostvarivanjem roditeljskog staranja u periodu od četiri mjeseca.

Prikaz slučaja nadzora nad ostvarivanjem roditeljskog staranja

PLAN NADZORA NAD OSTVARIVANJEM RODITELJSKOG STARANJA

*Zadaci i obaveze **majke** predviđene mjerom nadzora*

1. P.S. će u narednom periodu angažirati i raditi na unapređenju svojih roditeljskih kapaciteta s ciljem obezbjeđivanja adekvatne

- skrbi nad svojom djecom, P. mldb. A. i M. mldb. A., uz razvijanje saradničkog odnosa sa Voditeljem mjere nadzora kojeg će izvještavati o uložnim naporima, te izazovima s kojima se susreće
2. Ulaganje napora ka ostvarivanju životnih potreba djece, odgoju i obrazovanju istih, te omogućavanje pravilnog razvoja i održavanja cjelokupnog blagostanja
 3. Uključivanje djece u različite oblike aktivnosti, vodeći računa o konstruktivnoj organizaciji slobodnog vremena, te razvijanju pozitivnih životnih navika za samozbrinjavanje
 4. Suzdržavanje od bilo kojeg oblika narušavanja blagostanja djece
 5. P. S. je obavezna da svakih 15 dana posjećuje organ starateljstva radi savjetovanja i podnošenja periodičnih izvještaja o mjerama koje poduzima prema svojoj mldb. kćerci A. i mldb. sinu A., te o eventualnim teškoćama s kojima se suočava u izvršavanju roditeljskih dužnosti

Zadaci i obaveze Voditelja nadzora

1. Praćenje razvoja mldb. P. A. i mldb. M. A.
2. Kontrola postupaka roditelja posredstvom savjetodavnog djelovanja, kao i poduzimanje drugih potrebnih mjera u interesu mldb. djece
3. Podnošenje mjesečnih izvještaja do petog u mjesecu za prethodni mjesec o postignutim rezultatima poduzetih mjera, kao i preprekama u izvršavanju istih, i saradnji roditelja

Procjena snaga i rizika

SNAGE	RIZICI
Participativno, sa adresatom, izuzete sljedeće snage: - spremnost na roditeljske odgovornosti, ljubav i pažnja prema djeci - spremnost na brigu za osnovne potrebe, emocionalno stanje i samoaktualizaciju (egzistencijalne, samozbrinjavanje i zaštita)	Participativno, sa adresatom, izuzeti sljedeće rizici: - konzumiranje psihoaktivnih supstanci (<i>majka navodi da povremeno konzumira travu zajedno sa partnerom, ali da djeca za to ne znaju</i>) - dugotrajna nezaposlenost majke - otežano kontaktiranje i učešće oca u skrbi za djecom (<i>otac djece, M. E., nalazi se na izdržavanju kazne zatvora u Busovači</i>)

- spremnost na brigu za odgoj i obrazovanje (<i>majka navodi da joj je odgoj djece veoma važan, da se brine i pomaže oko domaće zadaće, te je u kontaktu i sarađuje sa školom</i>) - partner kao važan resurs pri skrbi za djecu (<i>majka navodi da trenutačni partner, N. H., predstavlja važan resurs, pomaže i skrbi se o djeci kao da su njegova</i>) - ulaganje napora za kontrolu i nadzor nad djecom - porodica kao resurs i snaga (<i>majka navodi da se izdržava od pomoći sestre iz Italije, te da djeca imaju stalni kontakt sa njenom porodicom, posjećuju ih, a ima kontakt i sa ocem, M. E., koji se trenutačno nalazi u zatvoru, kao i sa njegovim bratom tj. amidžom</i>) - djeca imaju mrežu ostvarenih socijalnih kontakata, tj. prijatelja iz stare i nove okoline - djeca posjeduju interese i navike za koje postoji potencijal unapređivanja, te sticanja novih	- trenutančno nezadovoljavajući uslovi stanovanja (<i>opservacijom utvrđeno da uslovi stanovanja nisu zadovoljavajući; madraci na kojima djeca spavaju nalaze se na podu, te djeca nemaju adekvatan namještaj za spavanje; higijenski uslovi nisu na zadovoljavajućoj razini; zgrada u kojoj porodica živi je izrazito stara i trošna</i>) - Nerješeno zdravstveno osiguranje majke i njene mdlb. Djece - M. mldb. A. ne pohađa osnovnu školu (<i>majka navodi da je u dogovoru sa školskim pedagogom donesena odluka da mldb. A. ne bude upisan u aktuelnu školsku godinu, jer ne izgovora pravilno određene glasove, te je planirala odlazak logopedu</i>) - djeca se nalaze u riziku za njihovo psihičko zdravlje (<i>mldb. A. ima noćno mokrenje, a majka navodi da i A. ima psihičkih promjena, šutljiv je i sl.</i>) - djeca nisu uključena u ekstrakurikularne, niti druge vrste aktivnosti koje zaokupljaju slobodno vrijeme i svakodnevicu djece - nesređeni porodični uslovi i odnosi između majke i oca djece (<i>odnosi između bivših vanbračnih supružnika su ozbiljno narušeni, te njihova nespremnost za konstruktivnu međusobnu komunikaciju i interpersonalne odnose predstavlja rizik za dobrobit djece</i>)
<i>*Pretpostavlja se, mjerom nadzora, usmjerenost ka, poticanju, prepoznavanju novih i razvijanju postojećih snaga, te minimiziranju rizika s ciljem ostvarivanja i realizacije učinka mjere nadzora nad ostvarivanjem roditeljskog staranja</i>	

Plan aktivnosti – okvir realizacije ciljeva i zadataka

ADRESAT	PODRUČJA	CILJEVI	ZADACI/METODE	VREMENSKI OKVIR/KONTEKST	IMPLIKACIJE/IZVJEŠTAVANJE
1. Majka – P. S.	Jačanje roditeljskih kompetencija	Razvijanje svijesti o roditeljskim dužnostima i pravima djece	Razvijanje zdravih roditeljskih stilova (osvijestiti dosadašnje stilove odgajanja, osvijestiti rizične aspekte odgoja i nadzora) Upoznavanje sa roditeljskim dužnostima i pravima djece Briga o životnim	Tokom mjere nadzora – sa Voditeljem nadzora, socijalni pedagog, socijalni radnik	<i>Implikacije:</i> 1. poznavanje roditeljskih dužnosti i prava djece 2. poznavanje pozitivnih i konstruktivnih stilova roditeljstva 3. poznavanje važnosti sociopedagških područja u kojima djeca uzimaju učesće <i>Izvjestavanje:</i> 1. mjesečni izvještaj Voditelja mjere nadzora 2. evidencija referenta/Voditelja slučaja

			potrebama djece (zalaganje za njihov razvoj u sociopedagoškim područjima u kojima uzimaju učešće; uključivanje u različite oblike aktivnosti i konstruktivno organiziranje slobodnog vremena)		3.
	Aktivna saradnja sa oblicima institucionalne podrške	Odnos prema autoritetima – slijediti zahtjeve, poštivanje dogovora (redovne posjete CSR Zenica, CMZ	Tokom mjere nadzora – svakih 15 dana (socijalni pedagog, socijalni radnik)	<i>Implikacije:</i> 1. poznavanje institucionalnih vidova podrške 2. razvijena svijest o odgovornosti prema institucionalnom okviru koji štiti najbolji interes djece	

			Zenica i Zavodu za borbu protiv ovisnosti)		<i>Izvjestavanje:</i> 1. mjesečni izvještaj Voditelja mjere nadzora 2. nalaz i mišljenje psihologa 3. evidencija referenta/Voditelja slučaja 4. nalaz testa na PAS
	Jačanje ličnih kompetencija	Percepcija ponašanja – Samopercepcija odgovornog i neodgovornog ponašanja	Razumijevanje odnosa ciljeva i ponašanja Učiti samopomoć (prihvatanje odgovornosti, izgrađivanje neazavisnosti i samostalnosti)	Tokom mjere nadzora – sa Voditeljem nadzora, socijalni pedagog, socijalni radnik	<i>Implikacije:</i> 1. usvojeno razumijevanje povezanosti emocija, mišljenja i ponašanja, te manifestovanog ponašanja i posljedica ponašanja i posljedi 2. usvojeni mehanizmi suočavanja sa svakodnevnim izazovima, te mehanizmi za samopomoć u cilju jačanja rezilijentnosti

		Uočavanje veze između ponašanja i posljedica			<i>Izvjешćavanje:</i> 1. mjesečni izvješćaj Voditelja mjere nadzora 2. evidencija referenta/Voditelja slučaja
		Uočavanje veze neadekvatno ponašanje – neadekvatne posljedice			
	Rad na percepciji ponašanja drugih – Uspostavljanje komunikacije	Učenje kooperacije	Tokom mjere nadzora – sa Voditeljem nadzora, socijalni pedagog, socijalni radnik		<i>Implikacije:</i> 1. usvojeni konstruktivni vidovi rješavanja konflikata 2. usvojene vještine aktivnog slušanja i verbaliziranja potreba 3. usvojeno razumijevanje ciljeva mjere nadzora nad ostvarivanjem roditeljskog
		Razumijevanje ciljeva mjera			
		Učenje modela rješavanja konflikata			

					staranja <i>Izvjestavanje:</i> 1. mjesečni izvještaj Voditelja mjere nadzora 2. evidencija referenta/Voditelja slučaja
2. Djeca – P. mldb. A. i M. mldb. A.	Odnos prema sebi	Razvijanje samoaktivnosti, samostalnosti i samozbrinjavanja	Razvijati vlastitu aktivnost (poticati inicijativnost, učiti organiziranosti, usmjeravati na kreativnost, učiti samopomoći) Poticati separacione odnose (izgrađivati nezavisnost i prihvatanje	Tokom mjere nadzora – sa Voditeljem nadzora, socijalni pedagog, pedagog/psiholog, socijalni radnik, majka	<i>Implikacije:</i> 1. stečeni pozitivni i poželjni obrasci ponašanja, te vještine samozbrinjavanja 2. osvještenost u pogledu na vlastitu kreativnost, upornost i inicijativnost 3. usvojeno razumijevanje odgovornosti prema vlastitim obavezama <i>Izvjestavanje:</i> 1. mjesečni izvještaj Voditelja

			odgovornosti, vježbati upornost)		mjere nadzora 2. evidencija referenta/Voditelja slučaja 3. nalaz i mišljenje psihologa 4. evidencija školskog pedagoga 5. očitovanje majke
	Odnos prema drugima	Rad na odnosu prema odraslima i percepciji ponašanja drugih Rad na odnosu prema vrijednostima	Razumijevanje uzajamnih odnosa, uvažavanje razlika i korištenje modela saradnje Učenje kooperacije, razumijevanje ciljeva mjera, učenje modela rješavanja konflikata	Tokom mjere nadzora – sa Voditeljem nadzora, socijalni pedagog, pedagog/psiholog, socijalni radnik, majka	<i>Implikacije:</i> 1. usvojeni konstruktivni vidovi rješavanja konflikata 2. usvojene vještine aktivnog slušanja i verbaliziranja potreba 3. usvojeno razumijevanje ciljeva mjere nadzora nad ostvarivanjem roditeljskog staranja <i>Izvještavanje:</i>

			Usmjeriti se na predstavljanje zdravog i konstruktivnog svjetonazara, utemeljenog na principima i prilagođenim ponašanjima		1. mjesečni izvještaj Voditelja mjere nadzora 2. evidencija referenta/Voditelja slučaja 3. nalaz i mišljenje psihologa 4. evidencija školskog pedagoga 5. očitovanje majke
	Obrazovanje	Rad na odnosu prema učenju, radu i obavezama	Unaprijediti naviku učenja (izgraditi pristup učenju, održati kontinuitet uz kontrolu, unaprijediti samostalno učenje) Osmisliti područje	Tokom mjere nadzora – sa Voditeljem nadzora, razredni starješina, socijalni pedagog, školski pedagog/psiholog, socijalni radnik, majka	<i>Implikacije:</i> 1. Usvojene navike samostalnog učenja i rada, te izgrađen individualni pristup učenju i radu 2. Usvojeno razumijevanje preuzimanja odgovornosti za vlastite radne zadatke

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	interesi i navike	interesa, izražavanje novih i dovođenje u nove različite situacije, realizacija postojećih i novih navika u svakodnevnici	nadzora, majka	stečeni novi
		Uključivanje u različite vidove aktivnosti (dnevni centar, vannastavne aktivnosti)		2. Unaprijeđene i stečene nove konstruktivne navike <i>Izvjешtavanje:</i> 1. mjesečni izvještaj Voditelja mjere nadzora 2. evidencija školskog pedagoga 3. evidencija Voditelja ekstrakurikularnih aktivnosti

Završna procjena snaga i rizika

SNAGE	RIZICI
Participativno, sa adresatom, izuzete sljedeće snage: - spremnost na roditeljske dužnosti; - porodica kao resurs i snaga (<i>majke se trenutno jedino izdržava uz pomoć porodice</i>); - djeca imaju mrežu ostvarenih socijalnih kontakata, tj. prijatelja iz stare i nove okoline; - djeca posjeduju interese i navike za koje postoji potencijal unapređivanja, te sticanja novih.	Participativno, sa adresatom, izuzete sljedeće rizici: - konzumiranje trave (<i>rezultati testiranja pokazuju da je S. bila pozitivna na benzodijazepane i marihuanu</i>); - nezaposlenost i neizvjesnost u pogledu na skrb o djeci (<i>S. nije u mogućnosti izdržavati svoju mldb. djecu, te na adresi na kojoj se borave ne predstavlja dugoročno rješenje njihovog zbrinjavanja</i>); - otac, M. E., koji se nalazi u zatvoru na izdržavanju kazne; - djeca nisu uključena u ekstrakurikularne, niti druge aktivnosti; - nesređeni porodični odnosi između majke i oca mldb. djece (<i>nepostojanje konstruktivne komunikacije između bivših vanbračnih supružnika</i>).
<i>Pretpostavlja se, mjerom nadzora, usmjerenost ka poticanju, prepoznavanju novih i razvijanju postojećih snaga, te minimiziranju rizika s ciljem ostvarivanja i realizacije učinka mjere nadzora nad ostvarivanjem roditeljskog staranja</i>	

Sadržaj rada sa drugim institucijama

Tokom provedbe Mjere nadzora, Voditelj nadzora sarađivao je sa sljedećim institucijama:

- JU Centar za socijalni rad Zenica – razgovor i informisanje sa voditeljem slučaja pri organu starateljstva; informisanje i saradnja sa Referatom za materijalne oblike pomoći;
- JU Centar za mentalno zdravlje Zenica – omogućavanje realizacije psihološke procjene za mladb. djecu, te usmjeravanje na korištenje usluga s ciljem zaštite mentalnog zdravlja;
- JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama ZDK – informisanje i usmjeravanje ka uključivanju mladb. A. s ciljem prevazilaženja određenih aktuelnih izazova;
- JU Osnovna škola "Musa Ćazim Ćatić" – razgovori i informisanje sa školskim pedagogom o aktualitetima školovanja mladb. A., saradnji S. sa školom, te informisanje zbog kojih okolnosti mladb. A. nije upisan u prvi razred;
- JU Zavod za bolesti ovisnosti Ze-do kantona – kontaktiranje s ciljem realizacije podvrgavanju P. S. testiranju na psihoaktivne supstance;
- UG "Lotos" – saradnji s ciljem realizacije i provedbe Mjere nadzora nad ostvarivanjem roditeljskog staranja;
- UG "Gnijekdo" – saradnja sa socijalnim radnikom iz ustanove, Petrom Čabrićem, s ciljem uključivanja mladb. M. A. u rad i aktivnosti Dnevnog centra "Gnijekdo";
- JU Gradska biblioteka Zenica – saradnja u svrhu uključivanja mladb. P. A. u rad i aktivnosti Gradske biblioteke.

Evaluacija plana aktivnosti

ADRESAT	PODRUČJA	AKTUELNI KONTEKST I PRIJEDLOG ZA DALJE DJELOVANJE
P. S. – Majka, roditelj kojem je izrečena mjera nadzora nad ostvarivanj em roditeljsko g starnaja	Jačanje roditeljskih kompetencija	U pogledu na zadatke usmjerene ka razvijanju roditeljskih kompetencija, P. S. je podrobno upoznata sa roditeljskim dužnostima i pravima svoje djece, kao i konstruktivnim stilovima roditeljstva, te je tokom nadzora, u diskonuitetu odražavala sliku poštovanog roditelja koji želi da se brine o svojoj djeci. Reflektirajući razumijevanje važnosti sociopedagoških područja u kojima djeca uzimaju učešće, predstavljajući prostor na kojem treba dodatno raditi sa P. S.. Uprkos poznavanju šta je to u najboljem interesu za njenu djece, P. S. ih svojim ponašanjima i odlukama dovodi u ozbiljni rizik. U pogledu na saradnju sa institucionalnim okvirom, nerijetko apatična i nedovoljno iskrena u odnosu, pronalazi različite razloge za svoje neodgovorno ponašanje.
	Jačanje ličnih kompetencija	<i>Prijedlog za daljnji rad na ovom području bi predstavljao podržavanje konkretnih obrazaca ponašanja S., koja doprinose najboljoj dobrobiti i održavanju blagostanju za njenu djecu, kao i rad na odgovornom i saradničkom nastupanju u pogledu na odnos prema institucionalnom okviru.</i> Zadaci pretpostavljeni mjerom nadzora nisu u dovoljnoj mjeri ozbiljno shvaćeni od strane P. S., te je odnos spram njih bio letargičan, bez razumijevanja važnosti u pogledu na ličnu i dobrobit njene djece. U komunikaciji sa bivšim supružnikom, E., S. nema izgrađene vještine konstruktivnog rješavanja konflikata, te se zbog toga interesi njihove mladb. djece nalaze u riziku. Osažena i podržana kroz savjetodavni rad i tehnike osnaživanja u smislu donošenja konstruktivnih odluka i razvijanja vještina suočavanja.
		Raniji obrasci nepoželjnog ponašanja regresivno se manifestiju, stoga je potreban dalji rad sa S. zbog toga što naučeni obrasci visoko obrnuto koreliraju sa modifikacijom trenutačnih.

P. mldb. A. i M. mldb. A. – mldb. djeca od P. S. i M. E.a	Odnos prema sebi	Mldb. A. i A. prema psihološkoj procjeni, tj. nalazu i mišljenju nemaju indikacije za psihotretman. Mldb. A. za vrijeme provedeno u Domu je nerijetko, zbog nedostatka nadzora i kontrole, manifestirala određena nepoželjna ponašanja. Majka, S., u dovoljnoj mjeri postiže kontrolirati ponašanja svoje djece i usmjerava ih ka poželjnijim oblicima. Razvoj autonomije podržan s obzirom na međudjelovanje protektivnih i rizičnih faktora. <i>Potrebno je dodatno raditi sa majkom na konstruktivnijim oblicima podržavanja autonomije kod svoje mldb. djece, tj. razvoja samoaktivnosti i samo zbrinjavanja.</i>
	Odnos prema drugima	Mldb. A. i A. imaju izgrađenu određenu mrežu socijalnih kontakata iz sredine, međutim zbog neizvjesnosti u pogledu na stanovanje i stalno mijenjanje mjesta prebivališta isti su u riziku socijalne isključenosti i nedostatne socijalizacije, koja će utjecati negativno na nespremnost u pogledu na socijalne interakcije. Mldb. A. i A. svjesni su ciljeva mjere nadzora, te pokazuju otvorenost da se pomogne njihovoj mami i njima u prevazilaženju mnogih izazova. <i>Ranije postignuti kontakte su na području Radakova, gdje S. trenutačno boravi sa djecom, te bi bilo potrebno dodatno osvjestiti majku u kontekstu značaja socijalizacije za djecu u pogledu na njihov pravilan socio-emocionalni razvoj.</i>

	Obrazovanje
Mldb. A. razumije svoje školske obaveze, te značaj školovanja u pogledu na vlastitu budućnost. Razvila je interesa ka stranim jezicima, gdje pokazuje uspješne rezultate. Dalje podržana kroz uključivanje u aktivnosti Gradske biblioteke Zenica, te je majka, S., usmjerena na podrži i dodatno se zalaže za formalni i neformalni okvir obrazovanja. Prema pedagoškoj opservaciji A. postiže dobro rezultate i ulaže trud u izvršavanje školskih obaveza. Mldb. A. je, shodno dogovoru majke sa školskim pedagog OŠ "Musa Čazim Ćatić" tokom procjene pri upisu, odgođen upis u školu, te se nalazi u izvjesnom riziku u pogledu na područje obrazovanja. Pokušaj uključivanja istog u rad Dnevnog centra UG "Gnijekdo" je bio bezuspješan zbog nekooperativnosti majke, P. S.. <i>Prijedlog za dalji rad i podržavanje interesa mldb. A. u pogledu na aktivnosti Gradske biblioteke, te rad sa majom na dodatnom poticanju A. da se uključi u ekstrakurikularne aktivnosti. Prema pedagoškoj opservaciji, A. ima značajan broj neopravdanih izostanaka, stoga je nužno djelovati na majku u pogledu na redovno prisustvo A. i saradnju majke sa školom.</i> <i>Potrebno je uložiti ponovne napore u pogledu na uključivanje mldb. A. u Dnevni centra "Gnijekdo", pri čemu će imati mogućnost da se socijalizuje i kvalitetno i konstruktivno provodi vrijeme. Također, potrebno je iskoordinirati upis djeteta u pripremni period za upis u školu kroz ustanovu predškolskog odgoja i obrazovanja. Uključivanje u Dnevni centar i ustanovu predškolskog odgoja i obrazovanja bi predstavljalo odgovarajuću i kvalitetnu pripremu za polazak u školu. Pored toga, nužno je majku podstaći da mldb. A. uključi u rad Centra za ranu intervenciju, gdje bi isti u radu sa stručnjacima prevazišao određene izazove u pogledu na pravilan izgovor slova.</i>	

	Interesi i navike	Spoznati su trenutna i novi interesi kod mldb. A. i A., gdje A. ima izvjesne aspiracije ka atletici i stranim jezicima, dok A. voli da igra nogometa i na pametnom uređaju manipulira sa aplikacijom <i>Mala škola</i>, koja pretpostavlja niz zadataka, te podstiče određeni kognitivni angažman kod djece. Savjetodavno je majka usmjerena ka tome da postavlja određene odgovornosti i izazove svojoj mldb. djeci u pogledu kućanske poslove shodno njihovoj hronološkoj dobi i zadatke usmjerene ka razvoju lične autonomije i vještina samozbrinjavanja. Prisutne su pozitivne navike kod mldb. djece. <i>Konstruktivno bi bilo djelovati ka podsticanju majke za uključivanjem svoje mldb. djece u sportske aktivnosti, ekstrakurikularne aktivnosti u školi i zajedno sa majkom iznaći nove mogućnosti kvalitetnog provođenja slobodnog vremena mldb. A. i A.. Nužno je i dodatno se usmjeriti na podsticanje usvajanja novih navika.</i>
--	-------------------	--

Vidovi rada

Sociopedagoška procjena – dinamičan proces, temeljen na participativnom prikupljanju podataka potrebnih za oblikovanje mišljenja o životnoj situaciji adresata koji podrazumijeva procjenu snaga i rizika, te opservaciju početnog, prijelaznog i konačnog stanja, kao i osnaživanje sudjelovanja adresata i nuđenje izbora;

Sociopedagoška evaluacija – Provjeravanje usklađenosti između očekivanja i toka intervencija; Analiza novih potreba; Analiza novih važnih promjena; Provjeravanje ostvarenosti i učinka intervencije, te prepoznavanje napretka, prepreka i novih mogućnosti;

Sociopedagoška intervencija – međuposredovanje između osobe i njezinih problema, predstavlja niz oblika ponuda pomoći, od okvirnih do konkretno određenih postupaka, te može biti zahvat, ponuda, ali i zajedničko djelovanje;

Sociopedagoško savjetovanje – predstavlja posebnu metodu pružanja pomoći trenutno neuspješnim osobama u njihovim izazovnim životnim situacijama, u obliku prilagođavanja životnim uvjetima, a radi njihova osposobljavanja za samostalno rješavanje aktuelnih i budućih problema.

Etički principi

Uvažavanje adresata, njegovih potreba i prava – uvažavanje čovjeka kao subjekta u vlastitom i društvenom životu. Sadržaj ovog principa se odnosi na iskrenost, otvorenost, poštenje, empatičnost Voditelja nadzora prema adresatu, te bezuvjetno prihvatanje istog;

Privatnost i povjerljivost podataka – sve informacije o adresatu, toku i rezultatima stručnog rada su povjerljive, te razmjena s drugim stručnjacima, stručnim službama i zastupnicima stranke, i drugim osoba je uređeno pravnim propisima ili internim uputama;

Participacija stranke – izgradnja zajedničke slike/definicije problema od strane adresata, stručnjaka i važnih osoba, te kontinuitet u zajedništvu tokom traženja rješenja za prepoznati problem;

Humanost i primjerenost pristupa/metoda/tretmanskih postupaka osobnostima adresata – otvaranje mogućnosti adresatu da iskaže vlastite perspektive i aktivno participiraju u oblikovanju vlastitog života, vodeći računa o specifičnim sposobnostima

adresata, ali i razini zakonskih i drugih realnih mogućnosti da se to ostvari.

SOCIOPEDAGOŠKO MIŠLJENJE

Završna evaluacija i prijedlog

Majka mldb. djece, P. mldb. A. i M. mldb. A., P. S. pokazala je inicijalnu spremnost na saradnju sa CSR Zenica i Voditeljem Mjere nadzora nad ostvarivanjem roditeljskog staranja, te su izvjesni značajni segmenti svakodnevnice u pogledu na ranije probleme unaprijeđeni u središnjem dijelu provedbe Mjere nadzora. Rad sa majkom odvijao se uz ulaganje većih napora, gdje je bilo nužno višestruko osnaživanje i savjetodavno djelovanje koje je ipak imalo svoja ograničenja u pogledu na modifikaciju ranije naučenih nepoželjnih obrazaca ponašanja. Kroz redovna testiranja na psihoaktivne supstance P. S. u Zavodu za bolesti ovisnosti, tokom nadzora, dobijene su informacije da je ista pozitivna na psihoaktivnu supstancu marihuana. Otežani su bili i redovni kontakti sa majkom u Centru za socijalni rad, stoga je bilo nužno odlaziti na mnogo više od predviđenih terena, a prilikom kojih se i dalje nije moglo doći do iste. U posljednjem dijelu provedbe Mjere nadzora, izrazito je otežano bilo stupiti u kontakt sa majkom, gdje je ista zbog konflikata sa tadašnjim partnerom N. H., dovela svoju mldb. djecu u ozbiljan rizik, ugrožavajući realizaciju njihovih osnovnih potreba, te su aktuelno značajno ugrožena njihova prava i interesi. Zbog apatije majke spram zalaganju za najbolji interes svoje mldb. djece, nastojanja i uloženi trud Voditelja nadzora, kroz realizaciju mnogih prilika su onemogućeni, poput unapređenja stambenog zbrinjavanja putem pomoći socijalno-intervenirajućeg karaktera, uključivanje mldb. djece u, za njih, benefitorne aktivnosti (uključivanje mldb. M. A. u rad Dnevnog centra "Gnijezdo", uključivanje mldb. A. u rad i aktivnosti Gradske biblioteke, itd.). Onemogućeno je zalaganje i realizacija potreba viših razina, poput samoaktualizacije, upravo iz razloga što je majka dovela u pitanje realizaciju osnovnih potreba kako za sebe, tako i za svoju mldb. djecu. Neodgovornim ponašanjem majka, P. S., narušila je trenutačno ostvarivanje interesa svoje mldb. djece.

Cijeneći gore navedene činjenice i evaluaciju plana aktivnosti, mišljenje voditelja nadzora jeste da je nužno dodatno

prolongirati Mjeru nadzora nad ostvarivanjem roditeljskog staranja, te predstaviti slučaj stručnom timu organa starateljstva, tj. porodične zaštite, kako bi donio svrhovitu odluku o novom način i uvjetima provedbe mjere i mogućnostima prolongiranja.

Kraj prikaza slučaja.

ZAKLJUČAK

Uloga socijalnog pedagoga u kontekstu mjere nadzora nad ostvarivanjem roditeljskog staranja ogleda se u stručnom, koordiniranom i sistematičnom djelovanju usmjerenom na jačanje roditeljskih i ličnih kompetencija, prevenciju zanemarivanja i zlostavljanja djece, te unaprjeđenje porodične dinamike u skladu sa najboljim interesom djeteta. Sama ponuda kao intervencija i ulazak u porodicu, predstavlja narušavanje ustaljenog životnog prostora, međutim da bi se ostvarilo zajedničko djelovanje, a spriječili budući zahvati u smislu intervencije, neophodno je bilo realizirati oblik mjere nadzora kao intervencije u ovom slučaju. Socijalni pedagog kao stručnjak čija metodika rada treba da počiva na razumijevanju kompleksnih životnih okolnosti korisnika, kroz sociopedagošku procjenu se identifikuju ključni rizični i zaštitni faktori u mikrosocijalnom i širem kontekstu života porodice. Pri tome uvažava područja i sisteme u kojima učestvuju pojedinci koji su dio sistema porodice. Na osnovu toga, socijalni pedagog zajedno sa adresatom, kreira individualni plan podrške, koji predstavlja dinamičan okvir zajedničkog djelovanja usmjeren ka minimiziranju rizika (npr. konzumacija psihoaktivnih supstanci, roditeljska apatičnost, nepovoljnih stambenih i uvjeta koji onemogućavaju dalji razvoj i učenje djece) i realizaciju postojećih i potencijalnih snaga (npr. roditeljska emocionalna povezanost s djecom, spremnost na saradnju, podrška članova porodice i mreža socijalnih kontakata). U fokusu djelovanja socijalnog pedagoga nalazi princip pružanje podrške s ciljem samopomoći kroz kreiranje izazivajućih momenata i iskustava učenja. Ovi izazivajući momenti imaju cilj, kao što i sama atribucija navodi, izazvati kapacitete pojedinca za razvijanje rezilijentnosti i vještina koje će im dalje služiti u različitim životnim situacijama. Socijalni pedagog na dalje kroz

kontinuirani savjetodavni rad, edukaciju o roditeljskim pravima i odgovornostima, osnaživanje u pogledu lične rezilijentnosti i funkcionalnih obrazaca ponašanja, kao i razvijanje zdravih stilova komunikacije unutar porodice i sa vanjskim sistemima podrške, ali i kroz saradnju sa školom, centrima za mentalno zdravlje, dnevnim centrima i drugim relevantnim institucijama, uspostavlja međusobno povezane intervencije koje omogućuju stabilizaciju porodičnih odnosa i reintegraciju djece u edukativne, socijalne i razvojno poticajne okvire. Ovakva realizacija individualnog plana podrške prevenira puki staticizam ovog dokumenta, a pri tome se isti redovno evaluiira, prilagođava i nadograđuje na osnovu promjena u životnom prostoru korisnika. Uloga socijalnog pedagoga, nadilazi praćenje, nego je usmjerena na zajedničko djelovanje, osnažujući korisnika da preuzima odgovornost za vlastiti razvoj i dobrobit svoje djece, gradeći put od vanjske kontrole ka unutrašnjoj motivaciji i trajnoj promjeni ponašanja.

LITERATURA

- Klaić, B. (1990). *Rječnik stranih riječi (tuđice i posuđenice)*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske
- Modly, D. & Korajlić, N. (2002). *Kriminalistički rječnik*. Tešanj: Centar za kulturu i obrazovanje
- Müller, B. (1993). *Sozialpädagogisches Können: Ein Lehrbuch zur multiperspektivischen Fallarbeit*. Freiburg i. Br.: Lambertus
- König, J. (2007). *Einführung in die Selbstevaluation: Ein Leitfaden zur Bewertung der Praxis Sozialer Arbeit*. 2., Freiburg i.Br.
- Büttner- Yu, B. (2005). *Diagnostisches Fallverstehen in der Jugendhilfe*. Berlin: Evangelische Fachhochschule Berlin.
- Low, L. L. (2008). You Don't Know What You Don't Know: Choices for School Administrators When Crisis Hits. *CAPEA Education Leadership and Administration*, 20, 101–108
- Porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine, *Službene novine FBiH br. 35/05; 41/05 – ispravka; 31/14; 32/19*, (2019).

CASE STUDY OF THE SUPERVISORY MEASURE OVER THE EXERCISE OF PARENTAL CARE AS A CONTRIBUTION TO THE METHODOLOGY OF SOCIAL PEDAGOGUE WORK

Eldar Ćerim, MA
Ajdin Delić

Abstract

This paper presents a case study involving the implementation of a supervisory measure over the exercise of parental care, which is one of the legal instruments stipulated by the Family Law of the Federation of Bosnia and Herzegovina. It falls under the section Rights and Duties of Parents and Children, subsection Protection of the Rights and Interests of the Child, Article 125: Supervision over the Exercise of Parental Care, paragraphs 1 to 6. The supervisory measure is imposed when parents have neglected their responsibilities related to the child's health and upbringing, or when they require support in the parenting process. In practice, the competent guardianship authority, in this case Center for social work, determines the supervision program and appoints a responsible professional to monitor the child's development, oversee the parents' actions, submit periodic reports to the guardianship body, and undertake other actions in the best interest of the child. Under this measure, the parent is obliged to regularly visit the guardianship authority, as well as educational or healthcare institutions when justified, and to periodically inform the authorities about the actions undertaken concerning the child.

Keywords: Methodology of Social Pedagogue Work, Supervisory Measure, Center for Social Work